

Anotace názoru Výboru pro lidská práva OSN

Názor Výboru ze dne 6. listopadu 2020 ve věci č. 2839/16 – *Malinovsky a ostatní proti České republice*

Výbor jednak shledal, že odmítnutí vydat majetek podle zákona o mimosoudních rehabilitacích z důvodu nesplnění podmínky státního občanství je v rozporu se zákazem diskriminace dle článku 26 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, jednak konstatoval nepřijatelnost oznámení v části namítající porušení čl. 14 odst. 6 Paktu.

I. Skutkové okolnosti

Oznamovatelé jsou příbuznými Karla Malinovského, který ve 30. letech 20. století získal do vlastnictví řadu nemovitostí. V roce 1953 byl jeho starší syn odsouzen v Československu v nepřítomnosti za vlastizradu. V roce 1966 utekl z Československa mladší syn a veškerý rodinný majetek byl zabaven komunistickými úřady. Oba bratři se posléze stali americkými občany. V průběhu 90. let došlo k částečnému navrácení zabaveného majetku staršímu z bratrů, který se vrátil do České republiky a měl získat i české občanství. Krátce před jeho úmrtím v roce 2004 rozhodl prvoinstanční soud o vrácení zbývajících majetku. Soudy vyšší instance však následně dospěly k opačnému závěru, když dvoustranná mezinárodní smlouva neumožňovala, aby předek oznamovatelů měl současně dvojí občanství. Státním občanství přitom představuje jednu z nezbytných podmínek k vydání majetku dle zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích.

II. Názor Výboru

Oznamovatelé poukazovali na porušení čl. 14 odst. 6 a článku 26 Paktu, tedy práva na poskytnutí náhrady za protiprávní odsouzení a zákazu diskriminace z důvodu občanství.

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 14 PAKTU

Oznamovatelé namítali, že se jim nedostalo náhrady za rodinný majetek, jenž byl konfiskován v souvislosti s odsouzením jejich předka za vlastizradu; toto odsouzení však bylo po pádu komunistického režimu zrušeno v rámci rehabilitace.

Výbor v rámci posuzování přijatelnosti připomněl, že dle čl. 14 odst. 6 Paktu náleží náhrada osobám, které byly konečným rozhodnutím odsouzeny pro trestný čin a v návaznosti na ně i potrestány, pokud následně bylo odsouzení zrušeno či prominuto kvůli novým či nově zjištěným skutečnostem, které přesvědčivě prokazují, že došlo k justičnímu omylu. V projednávané věci však oznamovatelé nezdůvodnili, v čem byla jejich práva dle uvedeného článku porušena. Nadto jejich předek, kterého se odsouzení týkalo, není ani v oznámení uveden jako oběť porušení práv. Konečně nic nespovědilo tomu, že by oznamovatelé tuto námitku uplatnili již na vnitrostátní úrovni.

Výbor proto tuto námitku odmítl podle článku 2 a 5 odst. 2 písm. b) Opčního protokolu k Paktu.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 26 PAKTU

Oznamovatelé se dále dovolávali diskriminační povahy podmínky českého státního občanství u osoby žádající o vydání majetku v rámci restituce.

a) K přijatelnosti

K námitce vlády, že oznamovatelé ztratili postavení oběti vzhledem k tomu, že podstatná část rodinného majetku byla již navrácena, Výbor uvedl, že projednávaná věc se lišila od případu *Haškovcová a Věříšová proti České republice* řešeného Evropským soudem pro lidská práva (č. 43905/04, rozhodnutí ze dne 7. prosince 2010). Soud jej totiž posuzoval na poli článku 1 Protokolu č. 1 k Evropské úmluvě o lidských právech, tedy ve vztahu k ochraně vlastnického práva, kdy se musel

zabývat i přiměřeností zásahu. Oznámení Výboru se přitom týká zákazu diskriminace dle článku 26 Paktu, který připouští rozdílné zacházení pouze tehdy, je-li založeno na rozumných a objektivních kritériích a sleduje-li cíl, který je dle článku 26 Paktu legitimní. Velikost plochy či celková finanční hodnota nevráceného majetku jsou relevantní v tom, že mohou posloužit k určení, zda u oznamovatelů lze nadále hovořit o utrpění újmy v důsledku namítaného zásahu. Jelikož tržní hodnota části z požadovaného majetku činila dle odhadce cca 2 mil Kč a dosahovala přibližně 30 % z celkově požadovaného majetku, k jehož navrácení nedošlo kvůli nesplnění podmínky státního občanství, oznamovatelé dle Výboru dostatečně osvědčili, že i nadále trvá újma způsobená jim v důsledku úpravy restitučního zákonodárství.

Dle Výboru tak nelze dospět k závěru, že by oznamovatelé ztratili postavení oběti porušení práv pro účely článku 1 opčního protokolu a článku 26 Paktu.

b) K odůvodněnosti

Výbor odkázal na svůj dřívější názor, dle kterého požadavek občanství jako nezbytný předpoklad vydání majetku dříve zkonfiskovaného úředním postupem zakládá svévolné, a tedy diskriminační, rozlišování mezi jednotlivci, kteří jsou všichni stejnými oběťmi dřívějších konfiskací provedených státní mocí, a je porušením článku 26 Paktu (viz *Des Fours Walderode proti České republice*, CCPR/C/73/D/747/1997, § 8.3 a 8.4). Zásady tam uvedené se zcela vztahují i na projednávanou věc, ve které došlo k odmítnutí vydání rodinného majetku právě pouze z důvodu nesplnění podmínky státního občanství stanovené zákonem č. 87/1991 Sb. u předka oznamovatelů.

Výbor proto konstatoval porušení článku 26 Paktu.